

ОБЛІКОВИЙ АСПЕКТ ІДЕНТИФІКАЦІЇ РИЗИКІВ ІТ-ПІДПРИЄМСТВ

Державний університет «Житомирська політехніка»

***Анотація.** У статті проаналізовані підходи до поділу ризиків в сфері ІТ та запропонована класифікація ризиків ІТ-підприємства, які визначають вибір обліково-аналітичних технологій управління ними.*

Ключові слова: ризик; ІТ-підприємство; специфічні ризики; облік

ACCOUNTING ASPECT OF RISK IDENTIFICATION OF IT ENTERPRISES

***Abstract.** The article analyzes the approaches to risk sharing in the field of IT. The classification of risks of the IT enterprise which define a choice of accounting and analytical technologies of their management is offered*

Keywords: risk; IT enterprise; specific risks; accounting

Наявність значних ризиків – це одна з особливостей діяльності ІТ-підприємства. Різноманітність джерел їх виникнення обумовлена, в першу чергу, високою динамікою зовнішнього середовища в сфері ІТ та значними темпами розвитку інноваційної активності. Без належно організованої системи управління ризиками на ІТ-підприємстві можуть бути недофінансовані заходи безпеки в той час, як інші напрями отримують додаткове фінансування. Крім того, переоцінка ризику може спровокувати відмову від інновацій, тим самим будуть упущені вигідні пропозиції для підприємства. Для ідентифікації ризиків як важливого етапу його управління необхідне представлення їх класифікації з врахуванням специфіки діяльності досліджуваного підприємства та методів, які при цьому будуть застосовуватися.

Значна частина методів управління ризиками в сфері ІТ передбачає їх врахування при розрахунку бюджету ІТ-проекту, саме тому таким важливим є етап їх ідентифікації. Для ефективного управління ризиками управлінський персонал повинен розуміти ставлення до ризику ІТ-підприємства, усвідомлювати широкий спектр загроз та види ризику, а також бути ознайомленими із законодавчими вимогами в даній сфері.

На даному етапі відсутнє нормативно-правове джерело, яке закріплювало перелік ризиків для ІТ-підприємства. Це зумовлює і наявність різноманітних підходів до їх класифікації в наукових працях.

Більшість дослідників, розкриваючи класифікацію ризиків для підприємств певної сфери, виділяють загальні (притаманні діяльності будь-якому підприємству) та специфічні або особливі (визначаються характером діяльності підприємства конкретної галузі) ризики. В той же час серед особливих (специфічних) ризиків є типові, що впливають на всі ІТ-підприємства, та конкретні. Знання типових ризиків дозволяє використовувати досвід інших підприємств сфери ІТ. На цій основі можна будувати проекти, передбачивши заходи щодо уникнення або принаймні зменшення ризиків або їх наслідків. Інші – конкретні – загрози та фактори ризику можна визначити, вивчивши план конкретного ІТ-проекту та на основі якого визначаються дії для усунення ризику та / або запобігання чи зменшення його наслідків. Цілком зрозуміло, що в межах нашого дослідження поділу конкретних ризиків здійснювати не будемо. Проте для визначеного ІТ-підприємства подальша деталізація є необхідною.

Особливо важливим для управління ризиками на ІТ-підприємстві є їх поділ за наслідками. За цією ознакою, як правило, науковці виділяють допустимий, критичний та катастрофічний ризики. Незважаючи на те, що виділення ризиків за їх наслідками характерне всім видам, без її врахування неможливо побудувати класифікацію, яка забезпечить ефективне управління всією діяльністю ІТ-підприємства. Для ідентифікації ризиків за їх наслідками використовуються методи та технології прогнозного аналізу (розрахунок песимістичного, реалістичного та оптимістичного варіанту прогнозу).

Погоджуємося з дослідниками в тому, що ІТ-підприємства знаходяться під впливом таких самих факторів, як і підприємства інших галузей, але й мають вплив специфічних факторів. Питання

застосування облікових технологій при управлінні ризиками діяльності підприємства (не залежно від особливостей сфери діяльності, тобто по суті саме загальних ризиків) піднімалися в працях Л.В. Гнилицької [1; 2], Пилипенко Л.М. [3], Чібісової І.В., Левчунь Б.В. [4] та інших. Загальні ризики мають також свою специфіку для ІТ сфери, проте підходи до їх управління розроблені і з відповідним коригуванням для конкретного підприємства можуть бути впроваджені на практиці. Проте серед цих ризиків є той, який все ж слід охарактеризувати більш детально, це так званий виробничий ризик, який пов'язаний з невиконанням зобов'язань щодо надання послуг, розробки програмного забезпечення тощо у зв'язку з впливом зовнішнього середовища та наявними проблемами у використанні внутрішніх ресурсів. Тому даний ризик, незважаючи на його притаманність всім підприємствам, слід також розкривати як специфічний.

Ризикам проекту приділяють увагу практично всі науковці, розглядаючи сферу ІТ, та виділяють такі їх групи: ризики, пов'язані з якістю розроблюваного продукту; ризики, пов'язані зі швидкістю розробки; ризики, пов'язані з бюджетом, який виділяється на розробку.

Вважаємо необхідним розмежувати ризики, які безпосередньо пов'язані з виконанням ІТ-проекту, та ризики організації та здійснення діяльності. Якщо деталізація ризиків першої групи, враховуючи особливості діяльності ІТ-підприємства та практично ідентичні підходи науковців, не викликає суперечок, то склад другої групи є необґрунтованим. В ході проведеного дослідження доведено необхідність поділу ризиків останньої групи на технологічні, ризики персоналу, ринкові та юридичні.

Отже, враховуючи напрацювання науковців та дослідження практичних аспектів діяльності ІТ-підприємств, обґрунтовано доцільність при класифікації їх ризиків розглядати ті, що притаманні всім підприємствам незалежно від сфери діяльності, так і специфічні ризики. Першу групу ризиків представлено за такими ознаками, як сфера виникнення та наслідки ризику. Специфічні ризики ІТ-підприємств охарактеризовано за їх факторами – ризики ІТ-проекту (пов'язані з часом виконання, витратами та якістю) та ризики організації та здійснення діяльності (технологічні, ризики персоналу, ринкові та юридичні). Визначені види ризиків, в першу чергу, необхідні для забезпечення ефективного управління ними. Адже типологізація та ідентифікація ризиків є одними з основних компонентів заходів побудови системи управління ними.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гнилицька Л.В. Облікові технології управління ризиками при забезпеченні економічної безпеки підприємства. Фінанси, облік і аудит. 2012. Вип. 19. С. 253-265.
2. Гнилицька Л.В. Інформаційне забезпечення ризиками підприємницької діяльності: обліковий аспект. Економічні інновації. 2014. Вип. 57. С. 88-100.
3. Пилипенко Л.М. Бухгалтерський облік і звітність в управлінні ризиками підприємства. Бухгалтерський облік, аналіз та аудит: проблеми теорії, методології, організації. 2015. № 1. С. 153-160
4. Чібісова І.В., Левчунь Б.В. Бухгалтерський облік як інструмент управління ризиками на підприємства. Проблеми системного підходу в економіці. 2016. Вип. 2. С. 113-116.

Лоскоріх Габрієлла Людвиківна, аспірант кафедри обліку і аудиту, Державний університет «Житомирська політехніка», e-mail gobika.loskorih@gmail.com

Gabriella Loskorikh, Ph.D student of the Department Accounting and Auditing, Zhytomyr Polytechnic State University, e-mail gobika.loskorih@gmail.com